

zamorejo to le ljudje, kojih realistična izgoja jih usposobi dobro delati na zemljišču, v obrtu, v industriji. Ti so producenti v pravem pomenu besede. In ravno za to podlago vsacega zdravega, trdnega narodnega organizma mi Slovenci malo, ali nič ne skrbimo. Malo je štipendij za obrtništvo, za tehniko. Pa da dobimo dobro pitno vodo, da naše ozemlje spretnejše obdelamo, da naše ceste, mostove naši ljudje gradijo, da najde kaka slov. glava kak rudokop, ali ustanovi kako tovarno, ki sto in sto ljudem delo, življenje daje, da najde kaj novega, ki živila pomnoži, cenejše dela, — to vse i vse drugo prepuščamo Bogu.

Obrtnijske raznoterosti.

— Izvoz v Tunis. C. kr. trgovinsko ministerstvo poroča trgovski in obrtniški zbornici, da je finančni ravnatelj v Tunisu izdal nova določila za blago, ki se uvaža v Tunis in pri katerem se mora izkazati izvir. Ta določila obsegajo sledeče točke:

1. Izkazu izvirnosti podvrženo blago. Spodaj navedeno blago, kateremu se je od Tuneške vlade — bodisi vsled pogodbe, bodisi potom kakega ukaza — priznalo znižanje carine, vživa to znižanje samo takrat, če ima pri uvozu izkaznico o svojem izviru in sicer: surova svila, žita, riž, klokec, suho grozdje, semena, kava, poper, nagelnov poper, cimet, nagelneve žrebice, čaj, benzoë-smola, oglje, barvila, čreslovina, olivne tropine, navadna vina v povezih, natron, zgotovljena barvila (košenilja, indigo), srebrne dragotine, trese, pletenina, preproge, pletene košare, bombažovo blago, kakao, cimetova kasija (sladka skorjica), muskat, vanilja, eksotičen gumi, eksotične smole in drugi eksotični smolnati izdelki. — Pripomni se, da se kot dežela izvira ona smatra, v kateri se dotični izdelek izdeluje ali prideluje. Torej izdelek ne izgubi svoje izvirnosti s tem, če se že v tretjo deželo izvozi in pozneje iz te dežele v Tunis.

2. Način, oblika in pogoji za izkaze izvirnosti. Izvirnost se izkaže z izkaznicami, katere izdajajo v deželi, v kateri se izdeluje ono blago, ali predsedništvo izvoznega carinskega urada ali oni francoski konzul ali konzulski agent, ki je nastanjen v kraju, kjer se blago odpošlje ali na ladije zloži. — Za izkaznice izvira ni predpisan določen vzorec; zadostuje, če ima ta listina zraven podatkov o vrsti blaga, zaznamovanja zabojev in kraja pošiljatve tudi potrdilo, da izvira omenjeno blago iz dežele, od koder se je odposlalo. —

3. Kot izkaznice o izviru so na enak način dovoljene oficijelne izjave, katere podajo pri oblastvih kraja odpošiljatve ali izdelovalec ali tovarnar, njih pooblaščenec, ali taki trgovci, ki imajo ali pooblastilo od izdelovaleca ali tovarnarja ali da se izkažejo z verjetnimi fakturami za poslano blago. Ta spričevala lahko izdajajo zlasti trgovske zbornice, županstva ali policijski komisarijati, podpisati jih pa mora napovednik (deklarant).

4. Izvir blaga iz Francije, francoskih naselbin, posestev ali varstvenih dežel se izkazuje z izkaznicami carinskih uradov domače dežele oziroma naselbine (dopustni in prehodni list, listine v zavarovanje carine, manifesti itd.) ki potrjujejo ta izvir.

5. Če izdajo krajevna oblastva (točka 3.) spričevala o izviru, morajo biti podpisi od francoskega konzula ali konzulskega agenta kraja, kjer so se izdala ali najbližje ležečega kraja, legalizovani. Nasprotno se pa pri izkaznicah od carinskih uradov izdanih (točk 2.) lahko opusti legalizacija konzulskega oblastva, če so s pečatom carinskih uradov opremljene in se ne dvomi o njih pristnosti.

6. V slučaju, da se dvomi o pomenu besedila v tujem jeziku narejene izkaznice izvira, ima carinski urad pravico zahtevati priložitev pravilne prestave.

7. Veljavnost listin o izviru preneha čez tri mesece od dneva, katerega so bile listine od konzulske oblasti potrjene, oziroma če niso temu potrdilu podvržene, od dneva, ko so se izdale.

8. S predložbo listin o izviru, ki služijo kot informacijski pripomočki, še niso nikakor carinski uradi v Tunisu vezani, ampak jim je na prosto dana pravica, blago pregledati, zlasti so opravičeni o označeni izvirnosti dvomiti, če se po dovršenem pregledu o resničnosti navedenih podatkov dvomi. Pregled se mora v vsakem slučaju na podlagi kakovosti blaga, potem na podlagi izjav uvoznikov, razmer uvoza, ladijnih papirjev in listin spremljajočih pošiljatev (ladijni nakladni list, fakture itd.) raztežati na določitev pravega izvira.

9. Izkazu izvira podvrženo blago, ki dospe brez izkaznice v zacarinanje, je podvrženo postavkam glavnega tarifa; temu se pa vendar lahko izogne, če se udeleženci s pravo veljavno poroštvono izjavo zavežejo carinske pristojbine plačati ali v gotovem obroku izkaznico o izviru doprinesiti, tudi če se tiče le navadnega zanemarjenja kake formalitete.

10. Kedaj se lahko opusti izkaznica o izviru? Dokaz o izviru ni obvezen v sledečih slučajih;

1. Če je iz francoskih pristanišč ali iz kake carinsko znižanje uživajoče dežele izvirajoče blago opremljeno s potrdilom francoskega carinskega urada, iz katerega se razvidi, da je carinska oblast pristanišča napovedano carinsko ugodnost imajočo provenijenco kot pravo spoznala in da je bilo blago od tedaj, ko je došlo na Francosko, do tedaj, ko se je odposlalo v Tunis, vedno pod nadzorstvom carinskega urada.

2. Če se gre za male množine pošiljajoče se v poštnih zavojih, ki takorekoč ne tvorijo trgovinskega predmeta.

Koristi pomožnih gnojil.

Le ta vzrok, da navadno nimamo toliko gnoja, da bi ga po našem pravilu trosili, sili nas poseči po pomožnih; kaj pa, če dalje izračunamo troške takega gnojenja, sosebno pri neugodni legi ali pri večji obširnosti zemljišč!

Na deteljiščih n. pr. bi trebalo na 1 ha. celó dvojno množino hlevjeka, ker je detelja za toliko fosforove kisline in kalija použila, sicer moremo pričakovati za naprej le pičlih pridelkov.

V tej množini hlevjeka privažamo na polje z fosforovo kislino in kalijem vred tudi 50 kg. dušika, kateri bi šel večidel v zgubo, ker dušika si detelja sama poišče in toraj te snovi na deteljiščih sploh treba ni. Zato trosi umni kmetovalec le potrebni dve snovi, fosforovo kislino in kalij, že zaradi tega, ker se troški takega gnojenja mnogo manjši. V tem slučaju n. pr. morem z enim stotom 19 odstotnega fosforevega gnojila zemlji povrniti enako obilico fosforove kisline, kakor bi zyožil 100 q hlevjeka na polje. Tudi grahu in drugim stročnicam gnojimo le z fosforovo kislino in kalijem.

Dušik ne more koristiti, in če smo ga z hlevjekom uvažali, se več ali manj poizgubi, saj smo poudarjali, kako

nepotrpežljiv je dušik, ki povsod kako špranjo najde, da izgine.

Z eno besedo: Zavoljo tega, ker vsaki rastlini pred vsem ta ali ona snov bolje prija, nam gnojenje edino lo z hlevjekom ne obeča največjih pridelkov in malokje največjih čistih dohodkov.

Že v prejšnjem članku smo videli, na kako različen način rastline tla izkoriščajo. Zato pomanjka kake snovi tej zemlji prej nego drugi. Mnogovrstne kemijske preiskave svedočijo nam, da so naša zemljišča kaj revna na kaliju, osobito na fosforovej kislini. In že davno je dognano, da je $\frac{9}{10}$ vseh zemljišč zelo potrebnih fosforovega gnojenja.

Zelo važen zakon pa nam pravi:

Vsaka žetev je povsem odvisna od one redilne snovi, katere je najmanj v zemlji. Če je n. pr. le malo fosforove kisline, bodi še toliko drugih redilnih snovij, dobimo le toliko pridelka, koliko dostaja fosforove kisline.

Zidar ne more dalje zidati, če mu primanjka vapna, če tudi ima mnogo kamenja, peska in vode pri roki; enaka se godi rastlini. Le ko ji damo potrebne snovi v dotičnem gnojilu, je žetev obilna, samo tedaj nam rastlina izkoristi tudi one snovi, katerih v zemlji obilo. Doslej so te neporabne in bi ostale kot mrtva glavica v zemlji, ne da bi imeli od njih najmanjše koristi.

1. To je prva korist pomnožnih gnojil, ker lahko nakupimo in trosimo le take snovi, katerih rastlina najprej potrebuje, da donaša največje pridelke.

Zato moremo z njih pomočjo rastline v kratkih dobah na isto zemljo sejati, ne da bi izropali tla. Moremo pa tudi samo posamične snovi dovažati, katerih ni v zemlji ne da bi dovažali ob enem onih snovij, katerih je v zemlji tako dovolj.

Le na ta način dospemo do pravega razmerja med redilnimi snovmi; česar ne moremo doseči z navadnim gnojenjem. Ob enem je tu, kjer pomanjkuje zemlji le posameznih snovij, da nam obilo rodi, gnojenje s primernim, pomožnim gnojilom ceneje od gnojenja z hlevjekom.

2. Zraven tega nam pomožna gnojila tudi veliko koristijo s tem, da so njih gnojilne tvarine toli raztopne in razpustne, da se jih more rastlina neposredno posluževati, med tem ko se morajo tvarine hlevjeka razkrojiti, da jih more rastlina použiti. Radi naglega učinka je njih uporaba sosebnost pri rastlinah, ki rabijo mnogo raztopljenih hrane, prvi pogoj obilnega sadu.

3. Zategadelj moremo v kratkem času prisiliti celó izmolzena polja do najviših žetev. Najsijanejši dokaz o tem nam predočuje poskus, katerega sta napravila Lavec in Gilbert. Ona sta si izbrala polje, katero sta leto za letom s pšenico posevala, ter za gnojitev uporabljala le pomnožna gnojila.

Polje je bilo od leta 1852. do 1863. popolnoma gnojeno in pridelalo se je na 1 ha. 2718 kg. zrna, 6470 kg. slame, od leta 1864. do 1870. brez gnoja 1275 kg. zrna, 2196 kg. slame, od leta 1871. do 1883. brez gnoja 809 kg. zrna, 1369 kg. slame, leta 1884. popolnoma gno-

jeno 2430 kg. zrna, 5118 kg. slame, leta 1885. popolnoma gnojeno 2583 kg. zrna, 5448 slame, leta 1886. popolnoma gnojeno 3032 kg. zrna, 4821 kg. slame.

Prehod med letom 1883. in 1884. priča o nemudnem, čudovitem učinku pomožnih gnojil,

4. Ker so v pomožnih ali umetnih gnojilih tvarine lahko raztopne, pomagajo najprej slabotnim in hirajočim setvam. One zamorejo izdatno izboljšati kulturni stan nasada. Travnikom so zaželjena podpora, ker zatirajo plevel, kislino in ločnato travo.

5. Na humoznih (sprsteninskih) zemljah, kjer je dosti škodljivih kislin v zemlji (kislina humus) in kjer žito navadno polega, bi gnojenje z hlevjekom prej škodovalo, nego koristilo. Tu je edino le uporaba fosfatov in tudi kajnita, osobito če je svet mahovnat, na pravem mestu.

6. Slavni Schulz-Lupitz je dokazal že davno, da dosežemo na lahkih peščenatih tleh le s pomočjo fosforovega in kalijevega gnojila in s setvijo dušik nabirajočih rastlin (stročnic) povoljne pridelke.

7. Na kmetijah, kjer primanjkuje slame in gnoja, moramo temu nedostatku v okom priti s pomožnim gnojenjem.

8. Pomožna gnojila kupujemo v tako primernej obliki, da jih uspešno trosimo tudi tam, kjer nam gnojenje s hlevjekom pri malem učinku provzročuje veliko stroškov. Na travniku n. pr. nam hlevjek le malo pomaga, ker se ne da enakomerno trositi, potem pa ga travniške rastline sosebnost detelje ne morejo tako izkoristiti, kakor poljske rastline. Hlevski gnoj mora na polje, tam se bolje poplača.

Dobro zmlete gnojilne tvarine umetnih gnojil se dado kaj enakomerno trositi, kar je neprecenljive važnosti, ker rodovitnost žive plasti je tem viša, čim drobneje so redilne snovi po njej razdeljene.

Nadalje se dado pomnožna gnojila lahko prevažati, kar je za raztrošene in neugodne lege zamljišč velike vrednosti.

Vse te koristi prepričajo nas, da so pomožna gnojila za splošen razvoj našega kmetijstva ogromnega pomena.

Kmetijske raznoterosti.

— Plesniv kruh. Star, plesniv kruh se daje navadno domači perutnini v živež. Gospodinja, ki ravna tako, ne pomisli slabih nasledkov; morebiti jih še ne pozna, ali jih verjeti noče. Toda marsikateri kokoši je tak živež že občutljivo škodoval, s tem seveda tudi gospodinji. Kruh je sicer izvrstno redilo za vse domače živali, pa le dokler je čist, zdrav. Ko pa splesni, nabere se strupenih snovij, ki provzročijo v živali ščipanje, madron ali kóliko in druge notranje bolezni, celo vnetje in prisad v črevah in v drobovini. Pogosto je tako napačno ravnanje gospodinje krivo prezgodnjega pogina uboge živali, ki si ne ve pomagati. Pri živini povzroči tak skvarjeni kruh neredkokrat splav ali spovitje. Škoduje živali vse, kar povzije plesnivega, bodisi prga, nóglice ali kake tropine. Taka klaja povzroči prej naštete in druge podobne bolezni.

Kdor želi v okom priti slabim naslednikom škodljivega, plesnivega kruha in drugih skvarjenih tvarin, naj jih prej